

Ірина Єремєєва

кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОЦІНКА ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРОЦЕСИ МІЖДЕРЖАВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Глобалізація являє собою достатньо складне та динамічне явище, яке представлено поєднанням економічних, політичних та культурних аспектів. У комплексних та вузькоспеціальних дослідженнях міжнародних відносин для детального розуміння специфічних рис розвитку держави або регіону доцільним є враховувати ступінь їх залучення до глобальних світових процесів.

Поняття глобалізації має безліч трактувань, серед яких найпоширенішими є: підвищення відкритості міждержавних кордонів, що складає феномен подолання кордонів та економічного громадянства; зростання інтенсивності трансдержавних та транснаціональних рухів капіталу, інформації, послуг та людських ресурсів; поширення одноманітних стандартів споживання, організації побуту, сомо сприйняття на інші частини планети; посилення ролі недержавних регуляторів світової економіки та міжнародних відносин; формування віртуального простору електронного спілкування, зростання можливостей соціалізації особистості та її безпосереднього включення у світовий інформаційний простір. В загальному значенні глобалізація є процесом поширення в масштабах світової цивілізації наднаціональної мережі асиметричних відносин між усіма міжнародними акторами.

До найважливіших аспектів глобалізації переважно належать економічні, зокрема: процес економічної інтеграції та трансформація національних економік у світову, розвиток світових фінансових потоків, універсалізація економічного простору. Глобалізація визначає характер сучасних міжнародних відносин та має як позитивні, так і негативні наслідки.

Процеси глобалізації є певним викликом усталеним принципам міжнародної політики, що вимагає створення ефективної системи управління світовими процесами. Розширення кола суб'єктів політичного ринку, що впливають на прийняття рішень урядів та міжнародних організацій послаблює традиційні механізми репрезентації та агрегування економічних та політичних інтересів. В останні десятиліття утворилися чисельні регіональні економічні угруповання, які в умовах загальної орієнтації на цінності відкритої світової економіки представляють собою потужні інструменти захисту специфічних інтересів суб'єктів, що мають вирішальний вплив на розробку політики в цих угрупованнях. В сучасному світі відбувається дифузія автономії міжнародних організацій, що виражається в підміні координації економічної політики в міжнародному масштабі

боротьбою окремих держав, державних блоків, окремих організацій за вплив на прийняття глобально значимих рішень.

В цілому переваги глобалізації дозволяють покращити становище усім партнерам, які, збільшивши масштаби виробництва, підвищують рівень заробітної платні, життєві стандарти. Прихильники глобалізації її кінцевим результатом визначають підвищення добробуту у світі. Серед експертів існує точка зору щодо можливості глобальної конвергенції доходів. Аргументом є наступне твердження – країни, що розвиваються мають вищі темпи економічного росту ніж макродержави. Але швидкі темпи розвитку економіки головним чином характеризують тільки країни Південно-Східної Азії, у той час як інші країни, що розвиваються мають набагато нижчі темпи розвитку ніж макродержави, таким чином вигоди цих країн від глобалізації є мінімальними. Результатом описаних процесів є не конвергенція або вирівнювання доходів, а скоріше їх поляризація. Зростання розриву в доходах спричиняє незадоволення з боку країн, що розвиваються, які готові боротися за свою долю в світовому виробництві. Таким чином, питання перерозподілу економічних благ в глобальному масштабі є проблемою, що має значні політичні наслідки у вигляді посилення конфліктності сучасних міжнародних відносин.

Глобалізація пов'язана з проблемою потенційної міжнародної політичної нестабільності через взаємозалежність національних економік на світовому рівні. Локальні економічні коливання або кризи в одній країні, як правило, мають регіональні або глобальні наслідки. Подібна проблема має не тільки теоретичний, але і реальний характер, що підтверджується економічними кризами кінця ХХ – початку ХХІ ст. (включно із сучасною світовою рецесією) наслідком яких є погіршення відносин між державами.

Наступне коло проблем, що є наслідком глобалізації викликане загрозою втрати контролю за економікою суверенними урядами та його переходу до інших суб'єктів, у тому числі до більш сильних держав, багатонаціональним або глобальним корпораціям, міжнародним організаціям. Тобто глобалізація розцінюється як спроба підризу принципу національного суверенітету, що може викликати як у національних лідерів, так і у електорату відчуття безпорадності та неприйняття міжнародних процесів. Подібні настрої легко трансформуються у крайній націоналізм та ксенофобію. На фоні політики протекціонізму це викликає посилення екстремістських політичних рухів, що має потенційну загрозу до загострення політичних конфліктів на міжнародній арені.

1. Koppel, O. A., Parkhomchuk, O. S. Глобальні тренди міжнародних відносин. Publishing House "Baltija Publishing". 2020. С. 145-162.

2. Антипенко, І. В. Глобалізація як чинник ризикогенезу: проблема концептуалізації. Інвестиції: практика та досвід. 2021. №3. С. 63-67.

3. Єремєєва І.А. Національний інтерес та сила держави в практиці міжнародних відносин. The XV International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Science research and practice», April 19 – 22, 2022, Madrid, Spain. С.534-538.